

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

07-10-63М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійного вивчення
дисципліни

«ІСТОРІЯ ОСВІТИ ТА ШКІЛЬНИЦТВА В УКРАЇНІ»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня за освітньо-професійною програмою»

Середня освіта (Історія)»

спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)»

денної та заочної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
освіти ННІЕМ
Протокол № 11 від 27.03 2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення дисципліни «Історія освіти і шкільництва в Україні» здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) освітнього рівня спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)» освітньої програми «Середня освіта (Історія)» денної та заочної форм навчання. [Електронне видання] / Сокаль В. А. – Рівне : НУВГП, 2024. – 50 с.

Укладач: Сокаль В. А., канд. педагогічних наук, доцент.

Відповідальний за випуск: Олексін Ю. П., доктор педагогічних наук, професор.

Керівник освітньої програми: Прищепя О. П., доктор історичних наук, професор кафедри суспільних дисциплін.

Попередній варіант: 07-03-108

© В. А. Сокаль, 2024
© НУВГП, 2024

ЗМІСТ

Передмова

1. Методичні поради для роботи над дисципліною...	4
2. Методичні поради по роботі з дисципліною.....	8
3. Програма дисципліни	10
4. Теми семінарських занять.....	13
5. Плани семінарських занять.....	14
6. Завдання для самостійної роботи.....	41
7. Методичне забезпечення дисципліни.....	46
8. Рекомендована література.....	47
9. Інформаційні ресурси.....	50

Передмова

Вивчення дисципліни «Історія освіти і шкільництва в Україні» передбачає підготовку національної еліти, яка здатна оволодіти освітньо-світоглядною парадигмою гуманітаризації, гуманізації і демократизації вищої освіти, забезпечує різнобічний розвиток особистості викладача і студента ЗВО.

Для успішного здійснення професійної педагогічної діяльності необхідними є знання з педагогіки, дидактики, методики викладання, володіння спеціально-предметною та психолого-педагогічною компетенцією.

Метою вивчення навчальної дисципліни є пізнання закономірностей виникнення історичної освіти; формування умінь та практичних навичок визначати етапи виникнення основних категорій педагогіки у різні вікові періоди у різних народів.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- ✓ визначення передумов виникнення освіти в Україні;
- ✓ обґрунтування методологічних і теоретичних засад педагогічного процесу у школі на сучасному етапі розвитку науки і людства;
- ✓ вивчення сутності, особливостей і закономірностей педагогічного процесу та таких його складових, як складових навчання, виховання в процесі навчання відповідно до вимог Болонського процесу;
- ✓ виявлення та обґрунтування умов успішної реалізації вимог принципів навчання й виховання студентської молоді для діяльності в галузі середньої освіти.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Актуальність навчальної дисципліни полягає у тому, що «Історія освіти і шкільництва в Україні» належить до дисциплін, що вивчають особливості функціонування і розвитку системи освіти і шкільництва України, а також спрямовані на формування здатності майбутнього фахівця до самостійної професійної діяльності. Вивчення дисципліни «Історія освіти і шкільництва в Україні» передбачає підготовку національної еліти, яка здатна оволодіти освітньо-світоглядною парадигмою гуманітаризації і демократизації вищої освіти.

Для успішного здійснення професійної педагогічної діяльності необхідними є знання з дидактики, методики викладання, володіння спеціально-предметною та психолого-педагогічною компетенцією.

Метою вивчення навчальної дисципліни й є пізнання закономірностей виникнення освіти і шкільництва в Україні; завдання вивчення дисципліни: формування умінь та практичних навичок визначати етапи виникнення основних категорій педагогіки та школи у різні історичні періоди в Україні; формування потреби в особистісному розвитку які сприятимуть ефективності професійної діяльності.

Основними завданнями навчальної дисципліни

є:

- ✓ визначення передумов виникнення освіти в Україні;
- ✓ обґрунтування методологічних і теоретичних засад педагогічного процесу у школі на сучасному етапі розвитку науки і людства;
- ✓ вивчення сутності, особливостей і закономірностей педагогічного процесу та таких його складових, як складових навчання, виховання в процесі навчання відповідно до вимог Болонського процесу;

✓ виявлення та обґрунтування умов успішної реалізації вимог принципів навчання й виховання студентської молоді для діяльності в різних сферах освіти;

✓ виявлення закономірностей розвитку систем освіти і шкільництва;

✓ порівняльний аналіз освіти у різних регіонах України;

✓ пошук шляхів, прийомів, способів і засобів активізації пізнавальної діяльності студентів, скорочення часу на їхнє ефективне та якісне професійне навчання;

✓ виявлення закономірностей педагогічного впливу на студентів з метою формування в них наукового світогляду, національної свідомості, гідності й гордості, національних почуттів і патріотизму, професійної відповідальності;

✓ впровадження у систему освіти нових педагогічних технологій освіти, навчання, професійної підготовки, виховання та ін;

Вивчення навчальної дисципліни надає здобувачам вищої освіти компетентностей щодо:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, історії, психології, теорії та методики навчання, інших суспільних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 14. Знання та усвідомлення соціокультурного розвитку людства як певного етапу в його історії, що відображає певний рівень потреб, здібностей, знань, навичок та інтересів людини, спосіб виробництва, устрій політичних та суспільних відносин, рівень духовного

розвитку та відтворення розуміння причинно-наслідкових зв'язків, що впливають на процеси та явища історії суспільства.

ФК 9. Здатність до використання у професійній діяльності основних педагогічних теорій та практик методики викладання навчальних предметів історико-суспільної галузі в закладах загальної середньої освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, добору та реалізації форм, методів і засобів навчання; об'єктивного контролю й оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з цих навчальних предметів.

Результатами навчання, які набувають здобувачі вищої освіти вивчаючи дану дисципліну є:

ПРН 4. Поєднувати та застосовувати вміння з педагогіки і психології у професійній діяльності.

ПРН 9. Вміти оцінювати, класифікувати й інтерпретувати джерела й теоретичний матеріал з історії і культури України та світу.

ПРН 16. Вміти використовувати регіонально-краєзнавчу складову історії для активізації пізнавальної діяльності учнів; розуміти й популяризувати історико-культурну спадщину України та світу.

ПРН 17. Цінувати різноманіття та мультикультурність; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися в педагогічній діяльності принципами толерантності, діалогу й співробітництва

1. Методичні поради для роботи над дисципліною

Зміст дисципліни реалізується опануванням трьох блоків: теоретичного, практичного та блоку самостійної роботи.

Напрямами самостійної роботи з вивчення курсу є: вивчення окремих тем та питань, підготовка фіксованих виступів, підготовка до семінарських занять, виконання індивідуальних завдань.

Для розуміння здобувачам освіти змісту курсу, системи семінарських занять та самостійного вивчення, форми підсумкового контролю вказівки містять програму навчальної дисципліни, теми і плани семінарських занять, теми самостійної роботи та вимоги до звіту про її виконання, індивідуальні завдання, критерії оцінювання, питання до підсумкового контролю, рекомендовану (базову, допоміжну) літературу, інформаційні ресурси.

Для успішної підготовки до семінарського заняття розділ «Плани семінарських занять» містить тему, вид семінарського заняття, методи, які будуть застосовуватись в процесі проведення семінару, мотивацію навчання, мету, актуалізацію опорних знань, план, основні поняття, зміст узагальнення вивченого, завдання для підготовки до семінарського заняття, контрольні запитання до теми та літературу до відповідної теми.

З метою актуалізації опорних знань, узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів студентам пропонується опрацювання конспекту лекції, рекомендованої літератури та контрольні запитання для самоперевірки.

1. Структура навчальної дисципліни

Назви тем змістових модулів	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усьог о	л	пр	ср	Усь ого	л	пр	ср
Модуль 1								
Змістовий модуль 1.								
Передумови виникнення освіти в Україні	10	2		8	10	2	-	
Освіта у Київській Русі	10	2	2	6	10			
Освіта у культура у Галицько-Волинському князівстві.	10	2	2	6	10			
Боротьба католицизму і православ'я на ниві освіти	10	2		8	10		2	
Освіті і шкільництво в Україні у 15-19 ст	10	2	2	6	10			
Виникнення вищих навчальних закладів в Україні	10	2	2	6	10			
Козацька педагогіка.	10	2	2	6	10			
Освіта в Україні у XIX – початку. XX ст.	10	2	2	6	10			
	80	16	12	52	10			
Змістовий модуль 2.								
Перспективи та проблеми розвитку освіти України на сучасному етапі	10	2	2	6	10			
Освіта в особистостях	10	2	2	6	10		2	

Регіональні аспекти розвитку освіти в Україні	10	2	2	6	10			
Видатні педагоги України та їх роль у становленні української системи шкільництва	10	2	2	6	10		2	
Нова українська школа.	10	2	2	6	10		2	
Освіта України і Болонський процес	10	2		8	10			
Історія виникнення та становлення та функціонування НУВГП.	10	2	2	6	10			
Разом	70	14	12	44	10			
Усього годин	150	30	24	80	120	2	8	110

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Передумови виникнення освіти в Україні. Виникнення виховання у прадавніх українців. Трипільська культура, як передумова виникнення освіти. Архаїчні знання українців*. Засоби навчання прадавніх українців. Артефакти, що свідчать про високий рівень освіти на українських землях*. (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

Тема 2. Освіта у Київській Русі. Дохристиянські вірування українців. Освіта і школи до прийняття християнства. Школа і освіта часів Володимира Великого. Розвиток жіночої освіти у київській Русі. Навчальна література і письмо часів Київської Русі*. Наука, мистецтво і культура у Київській Русі*. Код нації. (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

Тема 3. Освіта у культура у Галицько-Волинському

князівстві. Данило Галицький як прогресивний діяч. Особливості освіти на Волині. Школа у часи Галицько-Волинського князівства. Культура, мистецтва, наука і архітектура у 12-14 ст.* Духовна освіта. Археологічні та етнологічні експедиції*. (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

Тема 4. Освіті і шкільництво в Україні у 15-19 ст

Братські школи України, як передумова виникнення вищої освіти. Боротьба католицизму і православ'я на ниві освіти в Україні. Освіта і шкільництво на правобережній Україні*. (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

Тема 5. Виникнення вищих навчальних закладів в Україні. Передумови виникнення вищої освіти в Україні. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. Києво-Могилянська академія. Львівський університет. Вища освіта на рубежі ХІХ – ХХст.*. (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

Тема 6. Козацька педагогіка.

Мета і завдання козацької педагогіки. Виникнення освіти на Запорізькій Січі. Православна освіта. Навчання і освіта козаків. Козаки-характерники*. Виникнення перших музичних та військових шкіл. * (РН16, РН17).

Тема 7. Освіта в Україні у ХІХ – початку. ХХ ст. Освіта на Західноукраїнських землях. Шкільництво на Буковині. Освіта на Волині. Діяльність Просвіти в Україні*. Стан освіти і шкільництва під владою московської імперії* . (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

Тема 8. . Реформування системи вищої освіти України у ХХ ст. Стан освіти в УНР. Система шкільництва на Україні у 20- ті роки. Реформування змісту освіти у 30-ті роки. Ідеї шкільництва І.Огієнка Національна освіта у педагогічні спадщині М.Грушевського та Г.Ващенко*. Ідеї національного виховання С.Русової. Система освіти в Україні. Принципи побудови системи освіти. Реформування змісту освіти*. (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

Змістовий модуль 2. Історія розвитку вищої освіти України

Тема 9 . Перспективи та проблеми розвитку освіти України на сучасному етапі. Закон України «Про освіту». Проблеми освіти і шкільництва. Визначення якості освіти. Державні стандарти загальної середньої освіти. Джерела змісту освіти. Перспективи розвитку освіти і шкільництва в Україні*. (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

Тема 10. Освіта в особистостях. Г.С. Сковорода – видатний філософ, мислитель і науковець. Т.Г.Шевченко та його педагогічні ідеї. Педагогічні погляди Андрея Шептицького. Михайло Грушевський, як основоположник історичної освіти. Визначні відкриття українських науковців*. (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

Тема 11. Регіональні аспекти розвитку освіти в Україні. Освіта і шкільництво Рівненщини та Волині. Етнопедагогічні погляди на виховання і освіту дітей на Волині*. Розвиток шкільної освіти на Рівненщині. Жіноча освіта. Роль Гощанської гімназії у становленні української освіти. Видатні освітні діячі Рівненщини*. (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

Тема 12. Видатні педагоги України та їх роль у становленні української системи шкільництва. Репресовані та реабілітовані педагоги . Педагогічна система А.С.Макаренка. Розвиток історичної науки в Україні*. Видатні історики України. В. О. Сухомлинський, як педагог новатор. Сучасні новатори в галузі історії*. (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

Тема 13. Нова українська школа. Особливості реформування системи освіти України. Нововведення у системі освіти України*. Система шкільної освіти. Роль суспільствознавчих дисциплін у в новій українській школі. Формування особистості здобувача освіти, як основна мета нової школи*. (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

Тема 14. Освіта України і Болонський процес. Характеристика європейської освіти. Проблеми входження системи освіти у Європейський простір. Зміни у системі освіти України відповідно до вимог Болонського процесу*. (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

Тема 15. Історія виникнення та становлення та функціонування НУВГП. Початковий етап розвитку Київського середнього сільськогосподарського гідротехнічного училища у 1915 р. Діяльність Київського гідромеліоративного інституту у довоєнний час та часи війни. Український інститут інженерів водного господарства. Діяльність університету на сучасному етапі*. (РН4, РН9, РН 16, ПН17).

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Освіта у давні часи	2/-
2.	Шкільництво у Київській Русі	2/2
3.	Освіта в епоху Середньовіччя	2/-
4.	Шкільництво на Запорізькій Січі	2/-
5.	Видатні особистості в освіті	2/-
6.	Розвиток жіночої освіти на Волині	2/-
7.	Перспективи розвитку української освіти на початку ХХ ст.	2/2
8.	Розвиток освіти і шкільництва в радянській Україні	2/2
9.	Становлення та розвиток історичної науки	2/

10.	Освіта і шкільництво на сучасному етапі	2/2
11.	Нова українська школа. Зміни у системі освіти	2/2
12.	Формальна, неформальна та інформальна освіта в Укр	2/
	Всього	24/10

5. Плани семінарських занять Семінарське заняття № 1

Тема: Освіта у давні часи

Вид заняття: семінар - розгорнута бесіда

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Мета: ознайомити студентів із особливостями освіти у давні часи. Відповідно до мети студенти повинні:

Основні поняття: Середньовічні університети, система виховання. Система навчання, бюргерське виховання, рицарське виховання і

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з педагогічними тестами, тестовий контроль знань.

План

1. Виникнення виховання у прадавніх українців.
2. Трипільська культура, як передумова виникнення освіти.
3. Архаїчні знання українців*.
4. Засоби навчання прадавніх українців.
5. Артефакти, що свідчать про високий рівень освіти на українських землях*.

Література:

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : навчально-методичний посібник для викладачів,

аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2007. 272 с.

2. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражніков І. В. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.

3. Левківський М. В. Історія педагогіки. Київ, 2016. 189 с.

4. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української педагогіки. Київ, 1999. 234 с.

5. Сірополко С. Історія освіти в Україні / Підготував Ю. Вільчинський. 2-ге вид. Львів : Афіша, 2001. 664 с.

6. Народна педагогіка. Світовий досвід / укладачі А. І. Кузмінський, В. Л. Омеляненко. Київ, 2003.

Завдання для підготовки до семінарського заняття

І. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювати конспект та рекомендовану літературу.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити предмет і завдання педагогіки давніх часів.

2. Визначити основні тенденції розвитку освіти давніх часів

3. Дати характеристику особливостям навчання в епоху матриархату.

4. Назвіть основні причини, що зумовили виникнення виховання як соціального явища. Яка з них є провідною і чому?

5. Хто є провідними суб'єктами виховання в народній педагогіці?

6. Які з них втратили свою важливість у сучасних умовах?

7. Чи необхідно відновлювати дієвість впливу цих суб'єктів?

8. Обґрунтуйте власну точку зору.

9. У чому полягає відмінність у вихованні за часів матриархату та патріархату?

10. Як розвивався народнопедагогічний ідеал українців у різні історичні епохи?

11. Який, на Вашу думку, стан застосування народної педагогіки в сучасній сім'ї, школі, суспільстві?

12. Що Ви знаєте про виникнення писемності в праукраїнців (до хрещення Русі)?

13. Наведіть докази, які свідчать про існування такої писемності.

14. Чи є вони достатньо аргументованими, на Вашу думку?

15. У чому полягають особливості монастирського аскетичного виховання?

16. У яких педагогічних пам'ятках часів Київської Русі підтримуються ідеали такого виховання, а в яких заперечуються

Завдання для індивідуальної роботи

1. Скласти кросворд «Історія освіти»
2. Побудувати схему «Система навчання у давні часи».

II. Відповідно до плану семінарського заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи

Семінарське заняття № 2

Тема. Шкільництво у Київській Русі

1. Дохристиянські вірування українців.
2. Освіта і школи до прийняття християнства.
3. Школа і освіта часів Володимира Великого.
4. Розвиток жіночої освіти у Київській Русі.
5. Навчальна література і письмо часів Київської Русі*.
6. Наука, мистецтво і культура у Київській Русі*.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне

дослідження, самостійна робота.

Мета: ознайомити студентів із розвитком освіти у Київській Русі

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Основні поняття: вірування українців, освіта, Київська Русь, школи книжного вчення, школи грамоти, монастирські школи.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з педагогічними тестами, тестовий контроль знань.

Література

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2007. 272 с.

2. Бойчук П. М., Марчук С. С. Організація шкільної освіти Давньої Русі в історико-педагогічному та етнографічному ракурсах. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. Вип. 4. С. 156–164. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.4.23>.

3. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражніков І. В. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.

4. Задорожна-Княжницька. Історія педагогіки. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 364 с.

5. Левківський М. В. Історія педагогіки. 4-е видання. Київ : Центр учбової літератури. 2021. 190 с.

6. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки : навч. посібн. Київ : Знання, 2003. 450 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5816>

7. Скільський Д. Історія української педагогіки. Тернопіль, 2022. 340 с.

8. Сірополко С. Історія освіти в Україні / Підготував

Ю. Вільчинський. 2-ге вид. Львів : Афіша, 2001. 664 с.

Завдання до самостійної роботи

1. Дати характеристику навчальній літературі часів Київської Русі.
2. Визначити основні тенденції розвитку письма у Київській Русі.
3. Визначити особливості жіночої освіти у Київській Русі.
4. Опрацювати «Послання Володимира Мономаха ..»
5. Визначити вплив суспільних факторів на розвиток мистецтва у культурі у Київській Русі.

Завдання для індивідуальної роботи (на вибір студента)

1. Сформулюйте народно-педагогічний ідеал наших предків часу, що передував утворенню держави Київська Русь.
2. У чому полягала мета виховання часів Київської Русі? Чим зумовлена зміна у визначенні мети виховання порівняно з дохристиянськими часами?
3. Назвіть типи шкіл, що існували за часів Київської Русі. Хто (які соціальні інститути) і з якою метою їх створював?
4. Коли і ким була створена перша школа книжного вчення в Київській Русі?
5. Назвіть приклади існування двірцевих шкіл у Київській Русі.
6. Що являла собою «Академія Ярослава Мудрого»?
7. Чи існувала жіноча освіта за часів Київської Русі? Назвіть конкретні приклади існування таких закладів.
8. Назвіть найосвіченіших людей часів Київської Русі.
9. У чому полягає сутність Студитського статуту? Хто його створив, хто і коли запровадив на Русі?
10. Назвіть найвідоміші центри освіти та духовності часів Київської Русі.
11. Назвіть найвідоміші педагогічні пам'ятки Київської Русі та провідні педагогічні ідеї цих творів.
12. Назвіть навчальні предмети, що вивчались у школах книжного навчання часів феодальної роздробленості.

13. Дайте коротку характеристику методики навчання за часів Київської Русі.

Індивідуальні завдання

1. Напишіть есе на тему «Спадкоємність та відмінність моральних заповідей праукраїнців дохристиянських часів та княжої доби».

2. Проаналізуйте навчальні книги часів Київської Русі.

3. Охарактеризуйте європейські ознаки українського шкільництва XVI–XVIII ст.

І. Відповідно до плану семінарського заняття опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з теми.

Семінарське заняття №3

Тема Освіта в епоху Середньовіччя

План

1. Данило Галицький як прогресивний діяч.
2. Особливості освіти на Волині.
3. Школа у часи Галицько-Волинського князівства.
4. Культура, мистецтва, наука і архітектура у 12-14 ст.*
5. Духовна освіта. Археологічні та етнологічні експедиції*.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: ознайомити студентів із розвитком освіти у Київській Русі. Вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Основні поняття: вірування українців, освіта, Київська Русь, школи книжного вчення, школи грамоти, монастирські школи

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з педагогічними тестами, тестовий контроль знань.

Література

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : навчально-

методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2007. 272 с.

2. Білоус П. Іван Вишенський: проблеми символічної біографії. *Волинь філологічна: текст і контекст*. 2015. Вип. 19. С. 12–30.

3. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражніков І. В. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.

4. Задорожна-Княжницька. Історія педагогіки. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 364 с.

5. Левківський М. В. Історія педагогіки. 4-е видання. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 190 с.

6. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки : навч. посібн. Київ : Знання, 2003. 450 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5816>

7. Скільський Д. Історія української педагогіки. Тернопіль, 2022. 340 с.

Завдання до самостійної роботи

9. Визначити особливості культури у часи Середновіччя в Україні.

10. Обґрунтувати вплив європейської науки на розвиток освіти у Галицько-Волинському князівстві.

11. Схарактеризувати основні особливості архітектури у Галицько-Волинському князівстві.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Назвіть провідні фактори, що сприяли розвитку освіти в Галицько-Волинському князівстві.

2. Назвіть князів, що найбільшою мірою сприяли розвитку освіти в Галицько-Волинському князівстві.

3. Назвіть три етапи розвитку освіти на території України в XIVст.

II. Відповідно до плану семінарського заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та

підготувати виступи.

Семінарське заняття №4 **Тема Шкільництво на Запорізькій Січі**

План

1. Мета і завдання козацької педагогіки.
2. Виникнення освіти на Запорізькій Січі.
3. Православна освіта.
4. Навчання і освіта козаків.
5. Козаки-характерники*.
6. Виникнення перших музичних та військових шкіл. *

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: ознайомити студентів із розвитком освіти у Запорізькій Січі
вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Основні поняття: вірування українців, освіта, Запорізька Січ, козацька педагогіка, школи кобзарів, школи джур, козаки-характерники.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з педагогічними тестами, тестовий контроль знань.

Література

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2007. 272 с.

2. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражніков І. В. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.

3. Задорожна-Княжницька. Історія педагогіки. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 364 с.

4. Козацька педагогіка і навчально-виховний процес у закладах освіти : наук.-метод. зб. / Укладачі: В. Берека,

І. Гіджеліцький, Н. Орловська. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2018. 472 с.

5. Левківський М. В. Історія педагогіки. 4-е видання. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 190 с.

6. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки : навч. посібн. Київ : Знання, 2003. 450 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5816>

7. Скільський Д. Історія української педагогіки. Тернопіль, 2022. 340 с.

8. Сірополко С. Історія освіти в Україні / Підготував Ю. Вільчинський ; 2-ге вид. Львів : Афіша, 2001. 664 с.

9. Народна педагогіка. Світовий досвід. / укладачі А. І. Кузмінський, В. Л. Омеляненко. Київ, 2003.

10. Повість врем'яних літ. Хрестоматія з історії педагогіки. Частина 1. Вітчизняна школа і педагогіка. Суми : СумДПУ, 2003. С. 13–14.

11. Про виховання чад. Хрестоматія з історії педагогіки. Частина 1. Вітчизняна школа і педагогіка. Суми : СумДПУ, 2003. С. 14–15.

Завдання до самостійної роботи

1. Визначити особливості навчання козаків характерників.
2. Козаки-характерники, як особливе явище в українській культурі*.

3. Обґрунтувати виникнення перших музичних шкіл у Запорізькій Січі.

4. Обґрунтувати виникнення перших військових шкіл у Запорізькій Січі. *

Завдання для індивідуальної роботи

1. Ознайомтеся з українською системою козацького виховання, яка мала кілька ступенів, аналогів якій не було в усьому світі: дошкільне родинне виховання; родинно-шкільне виховання; навчання у вітчизняних колегіумах і академіях та відомих університетах Європи.

2. Визначте особливості Січових шкіл.
3. Законспекуйте кодекс честі лицарської честі і звичаги Запорізьких козаків.

II. Відповідно до плану семінарського заняття, опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи .

Семінарське заняття 5

Тема: Видатні особистості в освіті

План

1. Ідеї шкільництва І.Огієнка
2. Михайло Грушевський, як основоположник історичної освіти
3. Національна освіта у педагогічній спадщині Г.Ващенко*.
4. Ідеї національного виховання С.Русової.
5. Освіта в особистостях. Г.С. Сковорода – видатний філософ, мислитель і науковець.
6. Т.Г.Шевченко та його педагогічні ідеї.
7. Педагогічні погляди Андрія Шептицького
8. Визначні відкриття українських науковців

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: ознайомити студентів із видатними особистостями в галузі освіти і шкільництва в Україні.

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Основні поняття: освіта, шкільництво Іван Огієнко , Михайло Грушевський , Софія Русова

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з педагогічними тестами, тестовий контроль знань.

Література

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів

магістратури. Київ : Кондор, 2007. 272 с.

2. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражніков І. В. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.

3. Задорожна-Княжницька. Історія педагогіки. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 364 с.

4. Левківський М. В. Історія педагогіки. 4-е видання. Київ : Центр учбової літератури. 2021. 190 с.

5. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки : навч. посібн. Київ : Знання, 2003. 450 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5816>

6. Скільський Д. Історія української педагогіки. Тернопіль, 2022. 340 с.

7. Левківський М. В. Історія педагогіки. Київ, 2016. 189 с.

8. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української педагогіки. Київ, 1999.

9. Сірополко С. Історія освіти в Україні / Підготував Ю. Вільчинський ; 2-ге вид. Львів : Афіша, 2001. 664 с.

10. Повість врем'яних літ. Хрестоматія з історії педагогіки. Частина 1. Вітчизняна школа і педагогіка. Суми : СумДПУ, 2003. С. 13–14.

Завдання для самостійної роботи

1. Хто з українських гетьманів доклав найбільших зусиль для розвитку освіти в Україні? У чому полягали ці зусилля? Як ви оцінюєте рівень освіченості козацької верхівки, рядових козаків у різні періоди існування козацтва як військово-політичного явища?

2. У чому полягає внесок Петра Могили в розвиток освіти в Україні? З якими історичними фактами пов'язане те, що оцінки щодо його просвітницької діяльності не є однозначно позитивними.

3. Що являли собою школи мандрівних дяків як педагогічне явище?

4. Сформулюйте рекомендації, які виклав Ф. Прокопович у своєму творі «Про риторичне мистецтво» щодо законів і шляхів розвитку ораторського мистецтва.

5. Хто є автором праці «Духовний регламент»? Що являє собою цей твір?

6. У яких закладах освіти та які предмети викладав Г. Сковорода?

7. Назвіть головні духовні джерела формування Г. Сковороди як філософа та педагога?

8. У чому сутність ідеї «сродності виховання» за Г. Сковородою?

9. У чому полягає відмінність ідеї «просвіченого абсолютизму» Ф. Прокоповича від ідеї «селянського просвітництва» Г. Сковороди?

10. У чому полягають педагогічні ідеї притчі Г. Сковороди

11. «Вдячний Єродій»?

12. У чому має полягати зміст освіти за Г. Сковородою?

13. Які дидактичні принципи та методи навчання відстоював Г. Сковорода?

Завдання для індивідуальної роботи

1. Прочитайте уривок із твору С. Яворського «Філософський курс...». Як оцінює автор можливості юнацького віку щодо сприймання моральних істин? Як узгоджуються ці міркування з положеннями сучасної педагогічної науки про моральне виховання юнацтва?

2. Проаналізуйте твір Ф. Прокоповича «Промова про заслуги наук, що прирівнюються до заслуг зброї». Які аргументи наводить автор для доказу необхідності знань для благополуччя людини, держави?

3. Проаналізуйте «Байки Харківські» Г. Сковороди («Дві курки», «Бджола і Шершень», «Собака і Кобила») та «Вдячний Єродій». У чому полягає сутність ідеї сродності виховання видатного українського філософа й педагога? (Хрестоматія з історії педагогіки. Частина 1. Вітчизняна школа і педагогіка.

Суми : СумДПУ, 2003. С. 57–64).

II. Відповідно до плану семінарського заняття опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з теми.

Семінарське заняття №6

Тема: Розвиток освіти на Волині та Буковині

План

1. Освіта в Україні у XIX – початку. XX ст.
2. Освіта на Західноукраїнських землях.
3. Освіта на Волині.
4. Діяльність Просвіти в Україні*.
5. Стан освіти і шкільництва під владою московської імперії*

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: ознайомити студентів із розвитком освіти у різних регіонах України України.

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Основні поняття: освіта, шкільництво, освіта на Волині, освіта на Буковині,

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з педагогічними тестами, тестовий контроль знань.

Література

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2007. 272 с.

2. Бугрій В. Становлення системи освіти на Слобідській Україні в XVII–XVIII столітті. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2016. Вип. 47. С. 225–230.

3. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражніков І. В.

Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.

4. Задорожна-Княгницька. Історія педагогіки. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 364 с.

5. Левківський М. В. Історія педагогіки. 4-е видання. Київ : Центр учбової літератури. 2021. 190 с.

6. Нікольченко Ю. М., Деліман В. В. Острозький колегіум у дискурсі Української культури нового часу. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія «Філософія, культурологія, соціологія»*. 2023. Вип. 25. С. 67–78.

7. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки : навч. посібн. Київ : Знання, 2003. 450 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5816>

8. Скільський Д. Історія української педагогіки. Тернопіль, 2022. 340 с.

9. Сірополко С. Історія освіти в Україні : монографія. Львів : Афіша, 2001. 911 с.

Завдання для самостійної роботи

10. Визначити особливості діяльності Просвіти в Україні.

11. Дати характеристику жіночій освіті на Волині.

12. Обґрунтувати вплив історичних і суспільних явищ на розвиток освіти на Буковині.

13. У чому полягали зміни в структурі освітніх закладів Правобережної та Лівобережної України останньої чверті XVIII ст.? Якими причинами політичного характеру вони були зумовлені?

14. Поміркуйте про позитивні й негативні наслідки діяльності Едукаційної комісії. Обґрунтуйте свою думку.

15. Яким було ставлення російського царизму до Києво-Могилянської академії? Доведіть свою думку, використавши конкретні історичні факти.

16. Що ви знаєте про діяльність Попівської академії? Де й коли вона існувала, хто був її засновником, членами? Які

педагогічні ідеї вони висловлювали?

Завдання для індивідуальної роботи

1. Коли та як утворився Києво-братський колегіум?
2. Коли було введено вивчення богослов'я в Києво-братському колегіумі? Чому введення цього предмету потребувало так багато часу? Що змінилося з його введенням у статусі закладу освіти?
3. Хто й коли вперше надав академічний статус Києво-братському колегіуму? Коли цей статус був остаточно підтверджений?
4. Коли припинила своє існування Києво-Могилянська академія? Чому? Коли та у якості якого закладу освіти академія відновила свою діяльність у ХІХ та у ХХ століттях?
5. Хто з професорів, ректорів Києво-Могилянської академії був автором психологічного твору «Мир с богом человеку»?
6. Хто є автором твору «Первое учение отрокама»? Коли та для кого він його написав?
7. Хто з професорів, ректорів Києво-Могилянської академії був укладачем «Синопису»? Що являє собою цей твір?
8. Які колегіуми існували на Лівобережній Україні у ХVІІІ столітті? Коли й ким вони були створені? Коли й чому припинили існування?
9. Коли й чому припинили своє існування школи мандрівних дяків?
10. Яка кількість полкових шкіл була на території 7 полків Лівобережної України в 1740-1746 рр. (за даними І. Ф. Павловського)?
11. У чому полягали зміни в структурі закладів освіти Правобережної та Лівобережної України останньої чверті ХVІІІ ст.? Якими причинами політичного характеру вони були зумовлені?
12. Поміркуйте про позитивні й негативні наслідки діяльності Едукаційної комісії. Обґрунтуйте власну думку.
13. Яким було ставлення російського царизму до Києво-

Могилянської академії? Доведіть власну думку, використавши конкретні історичні факти.

II. Відповідно до плану семінарського заняття опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з теми.

Семінарське заняття 7

Тема: Перспективи розвитку української освіти на початку XX ст.

План.

1. Реформування системи вищої освіти України у XX ст.
2. Стан освіти в УНР.
3. Система шкільництва на Україні у 20- ті роки
4. Видатні педагоги України та їх роль у становленні української системи шкільництва.
5. Репресовані та реабілітовані педагоги .

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: ознайомити студентів із розвитком освіти у на початку XX ст в Україні.

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Основні поняття: освіта, шкільництво, реформування освіти, освіта в УНР, педагогічна система, педологія, репресії в освіті.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з педагогічними тестами, тестовий контроль знань.

Література

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : підручник. Київ : Либідь. 2006. 424 с.
2. Галів М. Проблема виховання характеру людини в педагогічній спадщині К. Д. Ушинського. *Рідна школа*. 2006. № 7. С. 66 – 67.

3. 2. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражнікова І. В. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.

4. 3. Задорожна-Княгницька. Історія педагогіки. Херсон : Олді-Плю., 2020. 364 с.

5. 4. Левківський М. В. Історія педагогіки. 4-е видання. Київ : Центр учбової літератури. 2021. 190 с.

6. 5. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки : навч. посібн. Київ : Знання, 2003. 450 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5816>

7. 6. Скільський Д. Історія української педагогіки. Тернопіль, 2022. 340с.

8. Сірополко С. Історія освіти в Україні / Підготував Ю. Вільчинський ; 2-ге вид. Львів : Афіша, 2001. 664 с.

9. Народна педагогіка. Світовий досвід / укладачі А. І. Кузмінський, В. Л. Омеляненко. Київ, 2003.

Завдання для самостійної роботи

1. У чому полягає мета навчання за К. Д. Ушинським?
2. Які принципи навчання визначав К. Д. Ушинський?
3. Що включав К. Д. Ушинський у зміст освіти в народній школі?

4. Яким чином повинні створюватися, на думку К. Д. Ушинського, народні школи?

5. Який тип народної школи, на думку К. Д. Ушинського, найкраще відповідав народним інтересам?

6. Які види уваги визначав К. Д. Ушинський?

7. Які види пам'яті визначав К. Д. Ушинський?

8. Назвіть нові методи навчання, введені в практику К. Д. Ушинським.

9. У чому полягає основний зміст антропологічного підходу, застосованого К. Д. Ушинським до характеристики педагогічних явищ і процесів?

10. Яка праця, за статтею К. Д. Ушинського «Праця в її

психічному та виховному значенні», сприяє розвитку людської особистості?

11. Які історичні приклади наводить К. Д. Ушинський у статті, названій у попередньому питанні, щоб довести залежність долі держави від характеру праці, якою вона живе?

12. У чому полягають головні виховні обов'язки батьків, визначені в статті «Праця в її психічному та виховному значенні»?

13. Яку характеристику дає К. Д. Ушинський навчання як виду праці, що є головною для школярів (за статтею «Праця в її психічному та виховному значенні»)?

14. Як ставиться К. Д. Ушинський до ігрових методів навчання (за статтею «Праця в її психічному та виховному значенні»)?

15. Які види усної народної творчості використав К. Д. Ушинський у своїх навчальних книгах?

16. Що визначає елементи спільності та відмінності у виховних системах європейських народів, на думку К. Д. Ушинського?

17. У чому полягає значення вивчення рідної та іноземних мов, на думку К. Д. Ушинського?

18. Як ставився К. Д. Ушинський до вивчення давніх мов у загальноосвітній школі й чому?

19. Назвіть найбільш відомих послідовників К. Д. Ушинського в Україні?

20. Ознайомтеся з педагогічними поглядами репресованих педагогів Рівненщини.

21. Визначте особливості освіти в УНР.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Аналіз підручника К. Д. Ушинського для початкової школи «Рідне слово».

2. Огляд хрестоматії К. Д. Ушинського «Дитячий світ».

II. Відповідно до плану семінарського заняття опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати

виступи з теми.

Семінарське заняття 8
Тема: Розвиток освіти і шкільництва в радянській
Україні

1. Розвиток освіти у радянський період.
2. Педагогічна система А.С. Макаренка.
3. Розвиток історичної науки в Україні*.
4. Видатні історики України.
5. Сухомлинський В. О., як педагог новатор.
6. Сучасні новатори в галузі історії*.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: ознайомити студентів із розвитком освіти в радянський період. Україні.

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Основні поняття: освіта, шкільництво, реформування освіти, освіта в УНР, педагогічна система, педологія,

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з педагогічними тестами, тестовий контроль знань.

Література

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : підручник. Київ : Либідь. 2006. 424 с.
2. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражнікова І. В. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
3. Задорожна-Княгницька. Історія педагогіки. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 364 с.
4. Левківський М. В. Історія педагогіки. 4-е видання. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 190 с.

5. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки : навч. посібн. Київ : Знання, 2003. 450 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5816>

6. Скільський Д. Історія української педагогіки. Тернопіль, 2022. 340 с.

3. Сірополко С. Історія освіти в Україні / Підготував Ю. Вільчинський ; 2-ге вид. Львів : Афіша, 2001. 664 с.

6. Народна педагогіка. Світовий досвід / укладачі А. І. Кузмінський, В. Л. Омеляненко. Київ, 2003.

Завдання для самостійної роботи

1. У чому полягає мета виховання за А. С. Макаренком?
2. Сформулюйте сутність принципу педагогічного гуманізму за А. Макаренком.
3. Чому А. Макаренко вважає недостатньою педагогіку індивідуальної дії, чим він її доповнює?
4. Назвіть закони життєдіяльності колективу за А. Макаренком.
5. Що таке традиція, у чому полягає роль традицій в організації дитячого колективу за А. Макаренком?
6. Назвіть педагогічні умови правильної організації трудового виховання за А. Макаренком.
7. Які стимули застосовував А. Макаренко в процесі організації трудової діяльності?
8. Що означає поняття «організація завтрашньої радості» в педагогічній теорії та практиці А. С. Макаренка?
9. Розкрийте сутність принципу складних залежностей у колективі, що існував у педагогічних теоріях А. Макаренка.
10. У чому полягає сутність методу «вибуху» в педагогічній теорії та практиці А. Макаренка?
11. Назвіть засоби виховання свідомої дисципліни за А. Макаренком.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Серед частини сучасних дослідників творчості А. Макаренка існує думка, що у макаренківській концепції колективного виховання нівелюються особливості індивідуального розвитку. Сформулюйте і аргументуйте свою точку зору з цього приводу.

2. Сформулюйте принципи побудови системи самоврядування у виховних закладах, якими керував А. Макаренко. Зробіть висновок, чи була ця система побудована на демократичних засадах?

3. У чому полягає діалектика інтересів колективу й особистості в теорії та практиці колективного виховання А. Макаренка? Чи є макаренківська теорія колективного виховання актуальною для сучасної школи? Обґрунтуйте свою точку зору.

II. Відповідно до плану семінарського заняття опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з теми.

Семінарське заняття №9

Тема: Становлення та розвиток історичної науки

1. Розвиток історичної науки в Україні*.
2. Видатні історики України.
3. Сучасні новатори в галузі історії*.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: ознайомити студентів із розвитком історичної освіти в радянський період. Україні.

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Основні поняття: освіта, шкільництво, реформування освіти, освіта в УНР, педагогічна система, педологія,

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з

педагогічними тестами, тестовий контроль знань.

Література

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : підручник. Київ : Либідь. 2006. 424 с.

2. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражнікова І. В. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.

3. Задорожна-Княгницька. Історія педагогіки. Херсон : Олді-Плюс 2020. 364 с.

4. Левківський М. В. Історія педагогіки. 4-е видання. Київ : Центр учбової літератури. 2021. 190 с.

5. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки : навч. посібн. Київ : Знання, 2003. 450 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5816>

6. Скільський Д. Історія української педагогіки. Тернопіль, 2022. 340 с.

5. Сірополко С. Історія освіти в Україні / Підготував Ю. Вільчинський. 2-ге вид. Львів : Афіша, 2001. 664 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Дати характеристику системі освіти України.
2. Визначити основні тенденції реформування історичної освіти України.
3. Дати характеристику освітнім закладам України.
4. Визначити особливості розвитку вищої історичної освіти України.

Завдання для індивідуальної роботи.

1.. Законспектувати основні напрямки реформування освіти України .

2. Дати характеристику ОП Середня освіта (Історія).

3. Побудувати схему Системи освіти України

II. Відповідно до плану семінарського заняття опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з теми.

Семінарське заняття 10

Тема: Освіта і шкільництво на сучасному етапі

1. Перспективи та проблеми розвитку освіти України на сучасному етапі.
2. Закон України «Про освіту».
3. Проблеми освіти і шкільництва.
4. Визначення якості освіти.
5. Державні стандарти загальної середньої освіти.
6. Джерела змісту освіти.
7. Перспективи розвитку освіти і шкільництва в Україні*.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: ознайомити студентів із розвитком історичної освіти в радянський період. Україні.

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення

Основні поняття: освіта, шкільництво, реформування освіти, освіта в Україні, педагогічна система, джерела змісту освіти, державні стандарти, дидактика, методи, форми організації, засоби навчання. методи, якість освіти, джерела змісту освіти

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з психолого-педагогічними тестами, тестовий контроль знань.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з педагогічними тестами, тестовий контроль знань.

Література

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : підручник. Київ : Либідь. 2006. 424 с.
2. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражнікова І. В. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
3. Задорожна-Княгницька. Історія педагогіки. Херсон :

Олді-Плюс, 2020. 364 с.

4. Левківський М. В. Історія педагогіки. 4-е видання. Київ : Центр учбової літератури. 2021. 190 с.

5. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки : навч. посібн. Київ : Знання, 2003. 450 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5816>

6. Скільський Д. Історія української педагогіки. Тернопіль, 2022. 340 с.

7. Сірополко С. Історія освіти в Україні / Підготував Ю. Вільчинський. 2-ге вид. Львів : Афіша, 2001. 664 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Дати характеристику системі освіти України.
2. Визначити основні тенденції реформування освіти України.
3. Дати характеристику освітнім закладам України.
4. Визначити особливості розвитку вищої освіти України.

Завдання для індивідуальної роботи.

1. Законспектувати основні напрямки реформування освіти України .

2. Побудувати схему Системи освіти України .

II. Відповідно до плану семінарського заняття опрацювати рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з теми.

Семінарське заняття № 11

Тема: Нова українська школа. Зміни у системі освіти

Вид заняття: семінар-бесіда

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мета: ознайомити студентів із перспективами розвитку вищої освіти України. Відповідно до мети студенти повинні:

знати зміст освіти у вищій школі, основні категорії дидактики вищої школи, знати методи засоби навчання у

вищій школі;

вміти застосовувати отримані знання в професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Перспективи та проблеми розвитку вищої освіти України на сучасному етапі.».

План

1. Закон України «Про вищу Освіту».
2. Проблеми вищої освіти.
3. Визначення якості вищої освіти.
4. Державні стандарти вищої освіти.
5. Джерела змісту освіти.
6. Перспективи розвитку вищої освіти в Україні..

Література:

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : підручник. Київ : Либідь. 2006. 424 с.

2. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражнікова І. В. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.

3. Задорожна-Княгницька. Історія педагогіки. Херсон : Олді-Плюс. 2020. 364 с.

4. Левківський М. В. Історія педагогіки. 4-е видання. Київ : Центр учбової літератури. 2021. 190 с.

5. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки : навч. посібн. Київ : Знання, 2003. 450 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5816>

6. Скільський Д. Історія української педагогіки. Тернопіль, 2022. 340с.

7. Сірополко С. Історія освіти в Україні / Підготував Ю. Вільчинський. 2-ге вид. Львів : Афіша, 2001. 664 с.

8. Народна педагогіка. Світовий досвід / укладачі А. І. Кузміньський, В. Л. Омеляненко. Київ, 2003.

Завдання до самостійної роботи

1. Визначити основні тенденції розвитку вищої освіти на сучасному етапі.
2. Обґрунтувати зміст освіти у вищій школі.
3. Охарактеризувати сучасні технології навчання.
4. Дати характеристику методам навчання у вищій школі.
5. Визначити засоби навчання у вищій школі.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Побудувати схему процесу навчання у вищій школі
2. Розробити презентацію «Сучасні технології навчання».
3. Скласти розклад занять на семестр для спеціальності «Педагогіка вищої школи».
4. Підготувати фрагмент подачі нового матеріалу з професійно-орієнтованої дисципліни використовуючи словесні методи навчання.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

Семінарське заняття №12

Тема: Вища освіта України і Болонський процес. Формальна, неформальна та інформальна освіта в Україні

Вид заняття: семінар-бесіда

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота

Мета: ознайомити студентів із особливостями Болонського процесу. Відповідно до мети студенти повинні:

знати особливості удосконалення змісту освіти відповідно до Болонського процесу.

вміти застосовувати отримані знання в

професійній діяльності.

Мотивація навчання особистісне і професійне самовдосконалення.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання до теми «Методика проведення занять у вищій школі».

План

1. Характеристика європейської вищої освіти.
2. Проблеми входження системи вищої освіти у Європейський простір.
3. Зміни у системі вищої освіти України відповідно до вимог Болонського процесу.
4. Формальна, неформальна та інформальна освіта.

Література:

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2007. 272 с.
2. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражніков І. В. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
3. Левківський М. В. Історія педагогіки. Київ, 2016. 189 с.
4. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української педагогіки. Київ, 1999.
5. Сірополко С. Історія освіти в Україні / Підготував Ю. Вільчинський. 2-ге вид. Львів : Афіша, 2001. 664 с.
9. Народна педагогіка. Світовий досвід / укладачі А. І. Кузмінський, В. Л. Омеляненко. Київ, 2003.

Основні поняття: форми організації занять у ЗВО, лекційне заняття, практичне заняття. лабораторне заняття, виробнича практика, навчально-методичний комплекс.

Узагальнення вивченого: діагностика знань, виконання вправ, робота з психологічними тестами, тестовий контроль знань.

Завдання для підготовки до семінарського заняття

I. З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювати конспект та рекомендовану літературу.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити основні форми організації навчання у вищій школі.

2. Визначити особливості проведення різних типів занять відповідно до Болонського процесу.

3. Порівняти системи освіти України і країн Європейського союзу

4. Визначити тенденції розвитку системи освіти України на найближчі 10 років.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Підготувати презентацію «Україна і Болонський процес».

2. Скласти порівняльну таблицю системи вищої освіти України та країн ЄС.

Тематика рефератів: «Вища освіта України і Болонський процес», «Перспективи розвитку вищої освіти України», «Грантова діяльність в Україні».

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи відповідно до плану семінарського заняття.

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д/ф	з/ф
1.	Предмет історії освіти і шкільництва. Методи	4	5

	педагогічних досліджень		
2.	Трипільська культура як фундамент виникнення освіти	4	5
3.	Дохристиянські вірування українців щодо освіти дітей.	4	5
4.	Освіта Київської Русі. Школи книжного вчення як перші вищі навчальні заклади України	4	5
5.	Данило Галицький та його вплив на розвиток освіти. Школи засновані Д.Галицьким	4	5
6	Костянтин Острозький як мецената в галузі освіти	4	5
7	Діяльність Івана Федорова на ниві освіти і книгодрукування	4	5
8.	Розвиток Києво-Могилянської та Острозької академій. Регіональні аспекти	4	5
9	Українська школа і педагогіка періоду Руїн.	4	5
10	Освіта на Закарпатті		5
11	Шкільництво і педагогіка в Україні у кін.ХІХ ст. поч. ХХст.	4	5
12	Педагогічні погляди К.Д.Ушинського	4	5
13	Стан освіти на Україні у 1917-1939 рр.	4	5
14	Репресії в галузі освіти і шкільництва в період радянської окупації	4	5
15	А.С. Макаренко – основоположник системи колективного виховання у радянській педагогіці	4	5

16	Освіта на Україні у роки війни та післявоєнний час.	4	5
17	Освіта в УПА. Національні ідеї в системі освіти і шкільництва	4	5
18	Українська освіта в діаспорі	4	5
19	Занепад української освіти. Русифікація та маргіналізація освіти в Україні	4	5
20	Олег Ольжич та його вклад у розвиток української освіти	4	5
21	Видатні жінки в освіті і шкільництві	4	5
22	Освіта в Україні у 90 роки ХХ ст	4	5
23	Розвиток історичної науки в Україні	4	5
24	Закон України «Про загальну середню освіту»	4	5
25	Нова українська школа. Перспективи та проблеми	4	5
26	Видатні сучасні науковці та освітяни. Винаходи сучасності.	4	5
27	Діяльність академії педагогічних наук України. Діяльність НАЗЯВО	4	5
28	Наукова організація праці у ЗВО	4	5
	Всього	96	140

Оформлення звіту про самостійну роботу

Підсумком самостійної роботи вивчення дисципліни «Педагогіка і методика викладання у вищій школі» є

складання письмового звіту за темами, вказаними в таблиці.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у терміни, обумовлені студентом і викладачем

Види самостійної роботи

1. Письмовий звіт за темами, вказаними в таблиці.
2. Психологічний портрет майбутнього фахівця.
3. Презентація наукового фільму з історії вищої освіти..
4. Підготовка презентації до реферату.
5. Презентація наукової статті.
6. Написання наукової статті для публікації у студентському збірнику.
7. Підготовка виступу на студентську конференцію.
8. Участь в олімпіаді з педагогіки.

Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (одна правильна відповідь з чотирьох запропонованих).

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні справи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень

**Сума балів за всі форми навчальної діяльності
Розподіл балів, які отримують студенти**

Поточне тестування та самостійна робота															
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	
48								52							100

6. Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Для заліку
90 – 100	зараховано
82 – 89	
74 – 81	
64 – 73	
60 – 63	
35 – 59	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Історія освіти та шкільництва в Україні» включає:
2. Конспект лекцій на паперових носіях.
3. Конспект лекцій на електронних носіях.
4. Нормативні документи Міністерства освіти і науки України.

5. Мультимедійні презентації до тем дисципліни «Історія освіти та шкільництва в Україні».
6. Роздавальний матеріал до семінарських занять.

11. Рекомендована література

Базова

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : підручник. Київ : Либідь, 2006. 424 с.
2. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражнікова І. В. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
3. Задорожна-Княгницька. Історія педагогіки. Херсон : Олді-Плюс. 2020. 364 с.
4. Левківський М. В. Історія педагогіки / 4-е видання. Київ : Центр учбової літератури. 2021. 190 с.
5. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки : навч. посібн. Київ : Знання, 2003. 450 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5816>
6. Скільський Д. Історія української педагогіки. Тернопіль, 2022. 340 с.
7. Сірополко С. Історія освіти в Україні. Підготував Ю. Вільчинський. 2-ге вид. Львів : Афіша, 2001. 664 с.
8. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2007. 272 с.
9. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражніков І. В. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.
10. Левківський М. В. Історія педагогіки. Київ, 2016. 189 с.
11. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української педагогіки. Київ, 1999.

5. Сірополко с. Історія освіти в Україні. Підготував Ю. Вільчинський. 2-ге вид. Львів: Афіша, 2001. 664 с

Допоміжна література

1. Бойчук П. М., Марчук С. С. Організація шкільної освіти Давньої Русі в історико-педагогічному та етнографічному ракурсах. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. Вип. 4. С. 156–164. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.4.23>.

2. Білоус П. Іван Вишенський: проблеми символічної біографії. *Волинь філологічна: текст і контекст*. 2015. Вип. 19. С. 12–30.

3. Бугрій В. Становлення системи освіти на Слобідській Україні в XVII–XVIII столітті. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2016. Вип. 47. С. 225–230. DOI: <https://doi.org/10.31812/educdim.v47i0.2462>

4. Вихрущ В. О. Предмет історико-педагогічного дослідження як рефлексивний простір проблем сучасної освіти. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020: глобалізований простір інновацій: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (28 травня 2020 року, м. Київ). Київ; Біла Церква : Авторитет, 2020. С. 83–85. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020-83-85>.

5. Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

6. Зайченко І. В. Педагогіка. Видання 4. Київ : Ліра. 2024. 608 с.

7. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.

8. Княжева І. А. Педагогіка : навчальний посібник. Одеса : Університет Ушинського, 2023. 110 с.

9. Козацька педагогіка і навчально-виховний процес у закладах освіти: наук.-метод. зб. / Укладачі: В. Берека, І. Гіджеліцький, Н. Орловська. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2018. 472 с.

10. Нікольченко Ю. М., Деліман В. В. Острозький колегіум у дискурсі Української культури нового часу. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія «Філософія, культурологія, соціологія»*. 2023. Вип. 25. С. 67–78.

11. Пальчевський С. С. Педагогіка. К. : Каравелла. 2021. 496 с.

12. Про вищу освіту: Закон України. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

13. Про дошкільну освіту: Закон України. 2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>

14. Про загальну середню освіту: Закон України. 1999. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/205470_59435_2

15. Про освіту: Закон України. 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

16. Про повну загальну середню освіту: Закон України. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>

17. Про позашкільну освіту: Закон України. 2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>

18. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України (наказ Міністерства освіти і науки України № 527 від 06.06.2022 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22>

19. Сікорський П. Нова педагогіка. Львівська політехніка, 2021. 570 с.

20. Фіцула М. М. Педагогіка. Тернопіль : Академія, 2002. 530 с.

21. Човрій С. Ю. Історія педагогіки. Історія вітчизняної педагогіки: методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» денної та заочної форм навчання. Мукачєво : МДУ, 2022. 70 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека НУВГП. - м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75. URL: <https://lec.nuwm.edu.ua/>

2. Обласна наукова бібліотека - м. Рівне, вул. Олександра Борисенка, 6. URL: <http://libr.rv.ua>

3. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном. URL: <http://osvita.ua/>

4. Вища освіта. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/

5. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44). URL: <http://www.cbc.rv.ua/>

6. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа. URL: <https://cutt.ly/kWfQ4Qo>

7. Як знайти статтю у Scopus. URL: <http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/biblioteka/novini/item/506-v-dopomohu-avtoram>

8. База періодичних видань. URL: <https://www.scimagoir.com/>

9. Електронний каталог. URL: <http://nuwm.edu.ua/MySql/>

10. Можливості доступу до електронних ресурсів та сервісів. URL: <http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/biblioteka/novini/item/516-mozhlyvosti-dostupu-do-resursiv-i-servisiv>